

5. Сергеева, Н.В. *Дизайн – людина – середовище. Дизайн-освіта 2005: матеріали науково-практичної конференції. Вісник ХДАДМ. № 3. Харків: 2005. С.60–65.*

*Діана Вінницька
(Полтава, Україна)*

ТРАДИЦІЙНІ КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ

Формування українського народного одягу відбувалось протягом багатьох століть. Відтоді з кожної епохи залишився свій відбиток на традиційному вбранні, що являє собою велику частину історії України. Українське народне вбрання ще здавна було з різноманітним оздобленням, декоруванням і йому притаманна значна варіативність.

В умовах сьогодення важливо відроджувати давні українські традиції, знайомити молодь з національними формами українського народного мистецтва, розкривати національну неповторність українського етнодизайну [3, с. 291].

Характерні риси вбрання українців – простота фасону, у якому поєднуються краса та практичність; оздоблення великою кількістю яскравих декоративних елементів на будь якому елементі одягу; використання лише натуральних тканин; гармонійне доповнення вбрання оригінальними і різними аксесуарами.

Аналіз літератури показав, що питання особливостей декорування одягу вишивкою, аплікацією висвітлено в працях Д.Антоновича, З.Васіної, Т.Косьміної, К.Матейко, Х. Нагорняк Т.Ніколаєвої, Я. Олексюк-Тихоліз та ін.

Найбільш стійким щодо збереження традицій був одяг сільського населення. Багато його різновидів широко побутували до початку ХХ ст. За способом виготовлення одяг українців розподілявся на шитий і нешитий. Деталі шитого одягу скріплюються швами, а не шитого

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*

булавками, поясами і різними звязками. В Україні традиційно оздоблювали одяг і предмети побуту не тільки вишивкою, а й аплікацією зі шкіри та навіть металу. На Гуцульщині, Буковині, Покутті та Поділлі верхній одяг прикрашали тонкими кольоровими шматочками м'якої шкіри. Їх прикріплювали або просто пришивали зверху на одяг [1].

Розглянемо види українського народного вбрання та основні традиційні конструкційні матеріали, з яких його виготовлено.

Сорочка – єдиний вид натільного одягу як чоловічого, так і жіночого, а також вона є атрибутом власної ідентичності. Зазвичай вона була виготовлена з грубого полотна з вишитим комірцем та вирізом. З льону вишивали сорочки, які планували носити довго і навіть передати нащадкам як сімейну реліквію. На льоні вишивати складніше, адже тканина не завжди має ідеальне плетіння. Ляна тканина чудово підходить як для вишиванок, так і для інших варіантів одягу. Також у вжитку було і конопляне полотно, з нього виготовляли сорочок. Конопляне полотно є дуже міцним, стійким до зовнішніх впливів, не деформується, а пошитий з нього одяг не втрачає форму під час носіння.

Нагрудний одяг також є елементом українського вбрання, що був відомий за давніх часів. Традиційно це були без рукавники, рідше з рукавами. Наприклад кептар – безрукавний хутрянний кошушок, який із давніх часів використовує населення Карпат і Прикарпаття. Його виготовляли з овечої шкіри та оздоблювали кольоровим сап'яном, вовною, бляшаними кружальцями, колосовим бавовняним шнурком та смушком. Шви майже завжди декорували [2, с. 259]. Лейбики шили з сукна домашнього виготовлення, поли прикрашали металевими гудзиками і кишнями. В деяких місцевостях шили синій або блакитний лейбик та майже весь обшивали візерунками з тонкого червоного шнурка. Як повсякденний популярний одяг лейбик був

поширений переважно на Прикарпатті. Також є відомим нагрудним одягом це юбка, в народі називають його ще «жупан».

Також один з головних елементів українського одягу є так званий стеговий одяг. Жіночий стеговий одяг прикривав нижню частині тіла і надягався переважно поверх довгої сорочки. Зшитий стеговий одяг у жінок це спідниця. Наприкла андарак, що шиється з доволі грубої шерстяної тканини, тканої в яскраві червоні горизонтальні смуги. Запаска – це незшитий чотирикутний шмат дуже грубої, вовняної тканини. Вони назвичай були чорні, темно-сині та іноді червоні. Плахта – одяг, яким заміняли спідниці і він був популярний у південній Україні. Виготовлялась вона зазвичай з полотнищ барвистої клітчастої вовняної тканини, і вишивалась яскраво червоними нитками.

Традиційний український верхній одяг був надзвичайно різноманітним. Для верхнього одягу люди часто використовували привозні тканини. Зазвичай люди, що мешкали в селах, використовували кольорове сукно різного гатунку, візерунчастий штоф, китайку, сірий черкасин, репс; для оздоблення – кольоровий оксамит, парчу, які завозилися з країн Заходу та Сходу. Зимовий верхній одяг виготовлявся переважно з овечих шкір, так як було дуже розвинене вівчарство. Відомим верхнім одягом був кожух. Вони виготовлялись з овечих шкір. Кожухи вишивались також шовковими або вовняними нитками. На Центральній Київщині, Чернігівщині та Полтавщині використовували фарбовану шкіру (сап'ян) для прикрашання кожухів (обшивання, аплікації) [4, с. 151-152].

Щодо головних уборів, то українські жінки зазвичай одягали хустки, що були популярні по всій Україні. Влітку жінки носили переважно полотняну або куповану ситцеву (вибійчану, мережану, вишиту), взимку – домоткану.

Таким чином, характерна риса традиційного українського одягу та численних доповнень до нього полягає у декоративній мальовничості, яка відбиває високий рівень культури виробництва матеріалів для одягу, створення його різноманітних форм, володіння багатьма видами й техніками опорядження та оздоблення. Народний одяг має регіональні відмінності. Регіональна специфіка позначилась на матеріалах для одягу; конструктивних, технологічних і декоративних прийомах його створення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васіна З. Український літопис вбрання. Том 2 / З.Васіна. Київ: Мистецтво, 2006. 407 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис II-том / О.Воропай. Мюнхен: Українське видавництво, 1958. С. 289
3. Кудря О. В. Формування в студентів знань з етнодизайну в процесі опанування навчальної дисципліни "Технологічний практикум". Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип.3. – Бердянськ : БДПУ, 2020. С. 291-299. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16884>
4. Ніколаєва Т. Історія українського костюма / Т.Ніколаєва; ілюстр. З. Васіна [та інші]. К.: Либідь, 1996. 176 с; іл.

*Ірина Поліщук
(Полтава, Україна)*

МИСТЕЦТВО ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ: КОНСТРУКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Походження в'язання як виду прикладного мистецтва досі знаходиться у полі зору науковців, дослідників-етнографів та народознавців. Не існує точних повідомлень стосовно того, коли з'явилося перше виробництво в'язаних виробів. Однак знаходимо історичні довідки про те, що в'язання походить з Близького Заходу і вважається найбільш давнім у відношенні до прядіння та ткацтва.

Аналіз літературних джерел показує, що питання в'язання як виду декоративно-прикладного мистецтва, розглянуто у працях «Декоративно-

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*